

Գ. ՏԵՏԵՍԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՔ

Մարդարութիւնը և մեր կարօտ ազգին իրաւունքը կը պահանջեն որ վարժարանիս մատակարարութիւնն ըլլայ ամենայն կարելի խնայութեամբ և ըզգուշութեամբ, և միանգամայն բարեւորին վեհանձնութեանը համեմատ վայելչութեամբ. ուստի մեծ ջանքով կը նայուի որ վարժարանիս ամէն բաներուն մէջ փայլին՝ զգուշաւոր չափաւորութեան հետ մէկտեղ՝ մաքրութիւն, դիւրութիւն ու լաւութիւն:

Ս. արժարանիս շէնքին ընդարձակութիւնը, խաղաղաւէտ դիրքը, առողջարար օդը, և բարեկարգ կերպով կատարուած ծառայութիւնները այս վախճանիս ինչպէս որ պէտք է համաձայն են:

Մշակերտաց ճերմակեղէնը կամ ներքին հագուստները շաբաթ երկու անգամ կը փոխուին, մանաւանդ ամառը: Մրտաքին հագուստները երկու տեսակ են՝ երկուքն ալ միաձև ու միագոյն. մէկը չուխայէ՝ որ դպրոցէն դուրս ու հանդիսի օրեր կը հագնին, մէկը զուռաւոր կտաւէ՝ ներսը հագնելու համար, որ ատեն ատեն ալ կը լուացուի:

Կերակուրներն են սննդարար, փոփոխ, բաւական չափով, մաքուր ու վայելչապէս պատրաստուած:

Սովորական տօնի և զբօսանաց օրերէն զատ՝ հարկաւոր տեսնուած տարին աշակերտները մէկ երկու շաբաթ ալ գիւղագնացութեամբ օդափոխութիւն կ'ընեն ու կը հանգչին:

Հիւանդութիւն մը որ պատահի մէկուն, վարժարանիս յատուկ բժիշկը կը կանչուի ու շուտ մը պէտք եղած դարմանները կ'ըլլուն:

ԱՇԽԱԿԵՐՏԱՅ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ա. Մշակերտաց ընտրութիւնը կ'ըլլայ վարժարանիս վերատեսչին և կամ անոր Վարժակալաց ձեռքովը ըստ ժամանակին և ըստ որոշեալ թուոյն. ուստի ատենէ դուրս և առանց օրինաւոր ընտրութեան ղրկուած տղան ընդունելի չըլլար:

Բ. Սարժարանիս մտնող տղայոց տարիքը տասուերկուքէն պակաս ու տասներհինկէն աւելի պիտի չըլլայ:

Գ. Սարմնով սկար ու հիւանդոտ, կամ բարքովը ախտաւոր ու մոլի տղան չընդունուիր. անոր համար մկրտութե վկայականին հետ կը պահանջուին ամէն տղէ նաև ծաղիկ ու վարդածաղիկ հանած ըլլալուն և բարուց լաւութեանը համար վկայագիրներ:

Դ. Տղուն ծնողացը, կամ որք տղուն մօտաւոր ազգականացը աղքատ ու չքաւոր ըլլալուն համար վկայական մը կը պահանջուի անոնց արուեստակիցներէն:

Ե. Երկու եղբարք ի միասին չեն ընդունուիր, բայց եթէ մէկուն տարեկան ծախքը վճարուելով:

Զ. Մտենէ դուրս իր որդին ետ կանչողը՝ պարտական է գոնէ ամիս մը առաջ վարժարանիս վերատեսչին իմացընելու և ճամբուն ծախքը վճարելու:

Է. Երբոր տղայ մը ստահակ ու անուղղայ է, վարժարանիս վերատեսուչը ամիս մը կամ տասներհինգ օր առաջ կ'իմացընէ անոր ծնողացը, և եթէ հարկ ըլլայ՝ առանց անոնց հաւանութեանը սպասելու ետ կը ճամբէ տղան: — Մյն պէս կ'ընէ երբոր տղայ մը հիւանդոտ ըլլայ. բայց ան ատեն բժշկին վկայագիրն ալ ձեռքը կու տայ:

Ը. Հարուստի զաւակը իրաւունք չունի աղքատաց բարիքը ձրի վայելելու, ուստի կարողութեանը համեմատ պիտի վճարէ ամբողջ թուակ, կամ կէսը, կամ քառորդը, և կամ գէթ ճամբուն այսինքն երթալու և գալու ծախքը, և հարկաւոր ճերմակեղէնն ու մանր պի-

տոյքը : — Եւ ասոնք վճարելով ալ՝ աղքատ տղոց հաւասար է իր արտաքին հագուստը, կերակուրը, բնակարանը և ամէն վայելքը, և ոչ աւելի :

Թ. Տղու մը ամբողջ տարեկան թուշակն է՝ ճամբու ծախքէն դուրս՝ 2000 ֆրանք, կէս թուշակը 1000, քառորդը 500 :

Ժ. Հարկաւոր սեպուած ճերմակեղէնն ու մանր պիտոյքը ասոնք են .

- 12 Շապիկ .
- 8 Սարտիք .
- 6 Բաճկոն .
- 6 Սաւան .
- 4 Բարձի երես .
- 12 զոյգ Վուրպայ .
- 12 Թաշկինակ ճերմակ .
- 12 Թաշկինակ գունաւոր .
- 6 Լորեսարբիչ .
- 4 Վիշերնոց .
- 2 զոյգ Սոքի աման .
- 1 Սանտր .
- 1 Սրճին չուխայի .
- 1 Սրճին գլխոյ .
- 1 Սրճին ակուայի .
- 1 Սկրատ .
- 1 Սորոց .
- 1 Սեւին .

ԺԱ. Թուշակին կէսը կամ վեցամսականը (ինչպէս նաև ճամբուն ծախքը) կանխիկ պիտի վճարուի՝ տղուն ճամբայ ելած ատենը . վեց ամիսը լմրննալուն պէս պիտի վճարուի երկրորդ վեցամսականը :

ԺԲ. Թի որ մէկը սահմանեալ ժամանակէն ամիս մը ետքը չհատուցանէ տղուն թուշակը, վարժարանիս վերատեսուչը փոխանակագիր (ֆուլդա) մը կ'ընէ ծնողացը վրայ . եթէ փոխանակագիրը ետ դառնայ, տղան ալ իսկոյն ծնողացը կը դարձուի :

ԺԳ. Եթէ տղայ մը վարժարանիս մէջ դաս տրուած ուսմունքէն դուրս բան մը ուզէ սորվիլ, օրինակի համար՝ երաժշտութիւն, կամ նոր լեզու մը, կամ արուեստ մը, անոր համար պէտք եղած ծախքը զատ պիտի վճարէ :

ԺԴ. Տղոց քովը ստակ ամենեւին

չգտնուիր . և եթէ ծնողք ուզեն քիչ մը ստակ ղրկել որ տղուն համար գրքեր և կամ ուրիշ մանր բաներ առնուին, ստակը վերակացուաց քովը կը պահուի մասնաւոր հաշուեգրքի մէջ, ու տղուն պէտք եղածը անոնք կը գնեն : — Եւ նապէս թէ որ ծնողք կերակրեղէն կամ անուշեղէն ղրկեն իրենց տղուն, վերակացուները անկէջ բոլոր տղոց ալ բաժին հանել կուտան :

ԺԵ. Տղոց գրած և ընդունած նամակները ձրի կ'երթան ու կուգան՝ երբոր Պօլսոյ Վարժակալին ձեռքովը խորհուրն . բայց երբոր ծնողք իրենց թուշակը զատ ձգեն թղթատունը՝ ճամբուն ծախքը պիտի վճարեն :

Եւս է ահա մեր տուած դաստիարակութեան ընդհանուր հիմը և անյեղի սկզբունքը Վուրատեան վարժարանիս մէջ, և ասոնց մեր կողմանէ ամենայն ճշդութեամբ պահուելուն վկայ և երաշխաւոր ունինք խիստ շատ օտար և ազգային պատուաւոր և անաչառ անձինքն՝ որ աչօք տեսեր ու քններ են վարժարանիս ընթացքը, և կամ դիտեր են ասոր գովելի աշակերտներուն վարմունքը :

Վանք հիմա վաժարանիս դարձաւոր և մնացող սաներուն վիճակը մէկ երկու խօսքով բացատրելու :

Վարձաւորները վեց տարի է որ վարժարանիս մէջ կը դաստիարակուէին, և գրեթէ ամէնքն ալ անոնք են՝ որ անցած տարի իրենց հայրենիքը դարձող աշակերտներէն աւելի մանկահասակ ըլլալով՝ կարօտ էին գոնէ տարի մըն ալ աւելի կենալու և բան սովորելու : Եւսնք այս տարուանս մէջ ոչ միայն նախընթաց տարիներուն ուսմունքները, լեզուներն ու գեղարուեստները կատարելագործելու աշխատեցան, այլ և մասնաւոր կերպով Երաւագիտութեան, Վաճառականութեան, Բնական գիտութեանց, Լուսատասիրութեան, և զանազան ազգային և օտար հմտութեանց ետեւէ եղան . ոմանք ալ աւելի մտադրութիւն ըրին և աւելի ժամանակ անցուցին այն

գեղարուեստից՝ որոնց յարմարութիւն ու փափաք ունենանին յայտնի էր, այսինքն ճարտարապետութեան, նկարչութեան, վիմագրութեան, մանրանկարի և երաժշտութեան, մէկն ալ գրականագիտութեան արուեստին:

Իրաւագիտութեան մէջ իրենց քաջութեան աստիճանովը գովեստից արժանի եղան ասոնք.

- Ա. { ՎԻՉԵՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ.
- { ԳԷՈՐԳ ԻՆՃԻՃԵԱՆ.
- { ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԻՒՐՄԻՒՋԵԱՆ.
- Բ. { ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԳԱԼՍՏԵԱՆ.
- { ԿՈՄԻՏԱՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ.
- Գ. { ՊՕՂՈՍ ԼԱԶ-ՅՈՎԱՍԷՓԵԱՆ.
- { ԳԱՐԻԷԼ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ.

Սաճառականութեան կամ Հաշուետումար բռնելու արուեստին մէջ ուրիշներէն աւելի մտադիր ու յաջողակ տեսնուեցան

- Ա. { ՎԻՉԵՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ.
- { ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԻՒՐՄԻՒՋԵԱՆ.
- { ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԳԱԼՍՏԵԱՆ.
- { ԳԷՈՐԳ ԻՆՃԻՃԵԱՆ.
- Բ. { ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՄԵԱՆ.
- { ԿՈՄԻՏԱՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ.
- Գ. { ՊՕՂՈՍ ԼԱԶ-ՅՈՎԱՍԷՓԵԱՆ.
- { ԳԱՐԻԷԼ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ.

Բնական գիտութեանց մասնաւոր փոյթ և ջանք ունեցողներն եղան

- Ա. { ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԻՒՐՄԻՒՋԵԱՆ.
- { ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՄԵԱՆ.
- Բ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԳԱԼՍՏԵԱՆ.
- Գ. ԿՈՄԻՏԱՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ.

Չափաբանական գիտութեանց, այսինքն Լուսնիկընտաշութեան, Հանրահաշուի, Երթարանութեան, և ասոնց վերաբերեալ ուսմանց մէջ յաջողութիւն և մեծ յառաջագիմութիւն երևեցուց

ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱՋԵԱՆ.

Ուրուագրութեան և վիմագրութեան մէջ առանձին,

ԱՆՏՈՆ ԳԱՆԹԱՐԵԱՆ.

Սանրանկարի մէջ

ՅՈՎԱՍԷՓ ԵՍԱՅԵԱՆ.

Չայնական և գործիական Լրագրութեան մէջ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՄԵԱՆ.

ՄԱՆԱՍԷ ՄԱՆԱՍԵԱՆ.

Ճարտարապետութեան մէջ

ՊՕՂՈՍ ԼԱԶ-ՅՈՎԱՍԷՓԵԱՆ.

ԳԷՈՐԳ ԻՆՃԻՃԵԱՆ.

Գրականագիտութեան արուեստին մէջ

ՌՈՒԲԷՆ ՓԱՌԼԱՏԵԱՆ.

Իսկ վարժարանիս մէջ մնացող աշակերտները, որ Լրորդ դաս կը համարուին և առ այժմ երեսունի չափ կան, ամէնքն ալ նորեկ են, վասն զի միայն վեցը մէկ տարիէն քիչ մը աւելի է որ հոս են, մէկալնոնք հազիւ թէ իննամիս կայ որ եկած են, և մեծ մասը տասնէն ինչուան տասուիրեք տարեկան:

Իսկ այս տարի սովորած ու բնուած ուսմունքը զրեթէ ամէնն ալ անոնք են որ վարժարանիս կանոնացը նայելով պարտական էին դեռ հոս չեկած գիտնալու, և շատ ցաւալի բան է որ ժամանակիս պարագայներէն ստիպուած ենք մինչև ցայժմ նաև այսպիսի սկըզբնավարժ տղաք ընդունելու այս վարժարանս: Սակայն կրնանք գոնէ ասով մխիթարուիլ որ այժմու դեռահասակ աշակերտաց մեծ մասը սակաւ ժամանակի մէջ կարծուած են աւելի յառաջագիմութիւն երևցուցին ամէն բանի կողմանէ: Իրենց սովորած նիւթերուն բազմութիւնն ալ կը վկայէ թէ արժանի են այս գովեստին. մասնաւոր կերպով արժանաւորութիւն ունեցողներն ալ առաջիկայ պատկերին մէջ աստիճան աստիճան շարուած են: Գոտանք որ գալ տարի հանդիսաւոր պարգևաբաշխութեան ատեն մրցանակները թէ ասոնք ընդունին և թէ ուրիշ շատերը, և ուրոխացընեն իրենց ծնողքն ու դաստիարակները: